

En boplats inom
Kagghamra tomtområde

Arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte av del
av RAÄ Grödinge 741, fastigheten Kagghamra s:1,
Botkyrka kommun, Stockholms län.

Kjell Andersson

En boplats inom Kagghamra tomtområde

Arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte av del
av RAÄ Grödinge 741, fastigheten Kagghamra s:1,
Botkyrka kommun, Stockholms län.

*Omslagsbild: Utsikt mot sydväst från boplatsen RAÄ Grödinge 741.
I förgrunden syns ett par återfyllda sökschakt.*

Innehåll

Sammanfattning	7
Bakgrund	7
Kulturmiljö	7
Syfte och metod	7
Resultat	7
Utvärdering	9
Referenser	10
Arkiv	10
Administrativa uppgifter	10
Bilaga	11
<i>Bilaga 1. Schaktplan och schakttabell</i>	11
<i>Bilaga 2. Anläggningstabell</i>	13

Figurförteckning

Figur 1. Förundersökningsområdets läge markerat på Terrängkartan, skala 1:25000.	6
Figur 2. Berörd fornlämning och närliggande fornlämningar markerade på Fastighetskartan, skala 1:10 000.	6
Figur 3. Anläggningarna A1 (närmast i bild) och A2 i schakt S4. Foto från väster.	7
Figur 4. Nedgrävningen A6 i schakt S12 mäts in. Foto från norr.	7
Figur 5. En skärva förhistorisk keramik (ca 1 x 1 cm stor) från nedgrävningen A6.	7

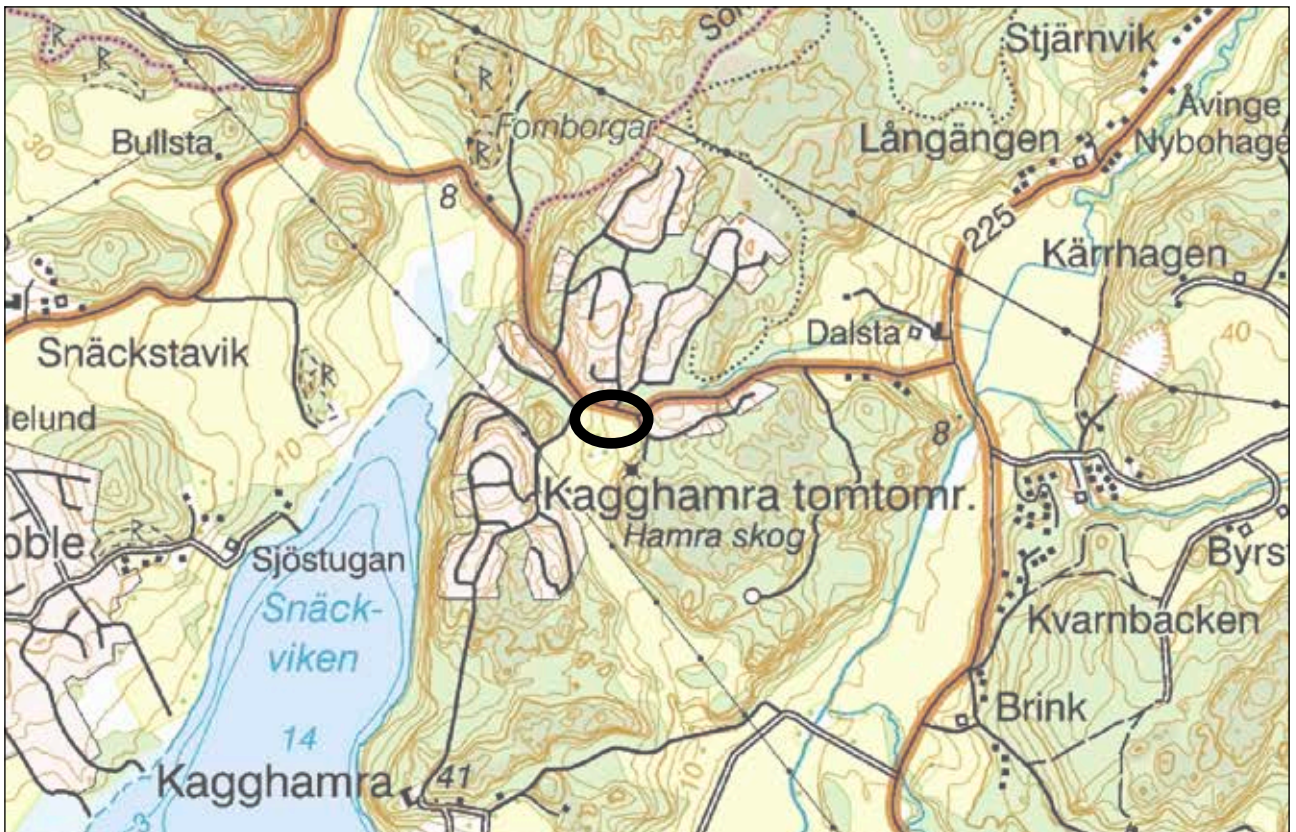

Fig 1. Förundersökningsområdets läge markerat på Terrängkartan, skala 1:25 000.

Fig 2. Berörd fornlämning och närliggande fornlämningar markerade på Fastighetskartan, skala 1:10 000.

Sammanfattning

I enlighet med ett beslut från Länsstyrelsen har Arkeologistik AB genomfört en arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte av en del av bopplatsen RAÄ Grödinge 741 i Botkyrka kommun. Förundersökningen som utfördes i oktober 2017 och som endast berörde bopplatsen västra och södra delar, föranleddes av ett detaljplanarbete för bostadsbebyggelse i området. Syftet med förundersökningen var att klargöra om fornlämningen berördes av exploateringen.

Fornlämningen, som är belägen på en höjdplatå i sandig åkermark som når drygt 45 meter över havet, påträffades i samband med en arkeologisk utredning 2014, men dess utbredning var oklar. Gränserna för lämningen sattes vid utredningen utifrån ett par schakt med anläggningar och kulturlager samt förekomst av skärviga och skörbrända stenar i åkermarkens ytskikt (Andersson 2014:11). Vid förundersökningen grävdes sökschakt med grävmaskin utifrån de tidigare påträffade anläggningarna/lagren. Vid schaktningen framkom ytterligare sex anläggningar och kulturlagerrester i fyra schakt. Anläggningarna utgörs av hårdgropar och nedgrävningar av oklar typ. Utöver en liten skärva förhistorisk keramik, som påträffades vid rensning av en nedgrävning (S12, A6), påträffades inga förhistoriska fynd. Bopplatsen förefaller vara kraftigt skadad av jordbruket och kulturlager tycks endast finnas bevarade i mindre grad i naturliga svackor dit plogen inte har nått.

Förundersökningen anses ha klargjort bopplatsens utbredning åt väster, söder och sydöst. Fornlämningen har därmed visats ha en mindre utbredning mot söder-sydöst än vad som tidigare antagits.

Bakgrund

Projekt Trulltorp arbetar med att ta fram en detaljplan för bostadsbebyggelse i anslutning till Kagghamra tomtområde i Grödinge socken, Botkyrka kommun. Vid en arkeologisk utredning 2014 påträffades en bopplats (RAÄ Grödinge 741) inom planområdet. Bopplatsen avgränsades inte inom ramen för utredningen.

Länsstyrelsen i Stockholms län bedömde att en förundersökning i avgränsande syfte enligt 2 kap 13 § kulturmiljölagen behövde göras för att bedöma om

den planerade exploateringen berörde fornlämningen och hur nära planerad bebyggelse kan etableras. Länsstyrelsen har därför fattat ett beslut om att en arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte av bopplatsen västra och södra delar ska göras och vidare att tilldela Arkeologistik AB att utföra förundersökningen (Lst beslut 2017-10-16, dnr 43112-18455-2017).

Arkeologistik AB genomförde förundersökningen under perioden den 25 - 26 oktober 2017. Kagghamra säteri svarade för de arkeologiska kostnaderna.

Kulturmiljö

Bopplatsen RAÄ Grödinge 741 framkom i samband med en arkeologisk utredning 2014 (Andersson 2014). Bopplatsen är belägen på en sandig höjdplatå i åkermark och som når ca 45 meter över havet. Bopplatsplatån avgränsas av en relativt kraftig brant mot väster och en svagare sluttning mot söder. Vid utredningen påträffades en anläggning i form av en nedgrävning och ett kulturlager med skärvig sten och förhistorisk keramik inom det utpekade bopplatsområdets västra del. Bopplatsens antagna utbredning mot öster sattes vid utredningen utifrån förekomsten av skärvig sten i provschakt och i åkermarkens yta. Utifrån förekomsten av rabbad keramik i kulturlagret bedömdes bopplatsen härröra från bronsåldern (a.a:11).

Utöver bopplatsen är få förhistoriska lämningar kända inom Kagghamra tomtområde. Dessa utgörs av fyndplatser för dels en hjulhuvudnål från äldre järnålder (RAÄ Grödinge 579:1), dels ett bryne med nålslipningsrännan (RAÄ Grödinge 745). Utanför tomtområdet, från omkring 1 km från bopplatsen, finns dock rikligt fornlämningar, främst i form av fornborgar, gravar och gravfält från järnåldern, registrerade. För en mer ingående beskrivning av kulturmiljön i övrigt hänvisas till utredningsrapporten (Andersson 2014).

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen var att avgränsa fornlämningen RAÄ Grödinge 741 mot söder och väster

för att Länsstyrelsen ska kunna bedöma om fornlämningen kommer att beröras av en planerad bebyggelse och hur nära lämningen exploateringen kan ske (Lst, förfrågningsunderlag 2017-07-21).

Vid förundersökningen grävdes sökschakt med grävmaskin utifrån de vid den tidigare utredningen påträffade lämningarna. Schakten grävdes ned till anläggnings-/kulturlagernivå, alternativt ned till antropogent opåverkade marklager. Anläggningar rensades delvis fram med handredskap (fyllhacka och skärslev). Schakt och påträffade anläggningar/ kulturlager beskrevs i text, fotograferades (endast valda schakt) och mättes in med RTK-gps. Fynd återdeponerades på fyndplatserna. Efter avslutad förundersökning återfylldes schakten.

Resultat

Vid förundersökningen grävdes totalt 19 sökschakt med grävmaskin utifrån de tidigare påträffade anläggningarna/lagren. Schakten var i allmänhet 6 - 10 meter långa, 2,3 - 2,5 meter breda och 0,3 meter djupa. Den totala schaktytan uppgick till ca 380 m². Fyllningen i schakten

i botten. I några av schakten förekom skärviga och eller skörbrända stenar, enstaka tegelfragment och/eller någon enstaka skärva av yngre rödgods eller flintgods i fyllningen. Förhistoriska anläggningar och/eller lager framkom i fyra schakt (S4/A1 och A2, S7/A3, S9/A4 och A5 samt S12/A6, se bilaga 1 och 2 samt figur 3 och 4). Lämningarna utgjordes dels av två härdgropar (A2 och A4), två nedgrävningar med oklar funktion (A1 och

Fig 4. Nedgrävningen A6 i schakt S12 mäts in. Foto från norr.

Fig 3. Anläggningarna A1 (närmast i bild) och A2 i schakt S4. Foto från väster.

utgjordes av ett ca 0,25 - 0,3 meter tjockt lager av brun myllig sand (odlingslager) ovan undergrunden av sand eller - i några få schakt - av mo eller morän. Ställvis fanns även berg och/eller jordfasta större stenar/block

Fig 5. En skärva förhistorisk keramik (ca 1 x 1 cm stor) från nedgrävningen A6.

A6) samt två kulturlager/-rester (A3 och A5). Utöver en liten skärva förhistorisk keramik (figur 5), som påträffades vid rensning av nedgrävningen A6 i schakt S12, påträffades inga förhistoriska fynd. Boplatsen förefaller

vara kraftigt skadad av jordbruket och kultur-
lager tycks endast finnas bevarade i mindre grad
i naturliga svackor dit plogen inte har nått.

Förundersökningen anses ha klargjort boplat-
sens utbredning åt väster, söder och sydöst.
Fornlämningen har därmed visats ha en mindre
utbredning än vad som antogs vid den tidigare
utförda utredningen. Troligen är även boplatsens
begränsning mot öster mindre än vad som tidig-
are antagits. Den, utifrån de hittills genomförda
undersökningarna, till synes totala avsaknaden
av stolphål inom ytan, kan antyda att de påträff-
ade lämningarna endast utgör de perifera södra
delarna av den egentliga boplatsytan.

Utvärdering

Förundersökningen visade att fornlämningen har en
mindre utbredning mot söder och sydöst än vad som
antogs då den påträffades vid utredningen 2014. Trolig-
en är även fornlämningens utbredning öster ut något
mindre, medan fornlämningens utbredning mot väster
i princip överensstämmer med den tidigare uppskattade
gränsen.

Förundersökningen genomfördes i enlighet med pro-
jektplanen med undantag för att den totala schaktytan
blev drygt 25 % större än planerat (beräknad schaktyta
max 300 m²). Merarbetet kan främst tillskrivas områ-
dets lättschaktade matjordslager, trots tidvis usel väder-
lek med ösregn och hårda vindbyar. Merarbetet med-
förde inga merkostnader för projektet.

Referenser

Andersson, K. 2014. *Kagghamra tomtområde*. Arkeologisk utredning för del av fastigheten Dalsta 4:1, Kagghamra 1:1, Kagghamra 2:1 och Snäckstavik 3:2, Grödinge socken, Botkyrka kommun, Södermanland. Arkeologistik, Rapport 2014:23.

Arkiv

Fornminnesregistret (FMIS), Riksantikvarieämbetet

Administrativa uppgifter

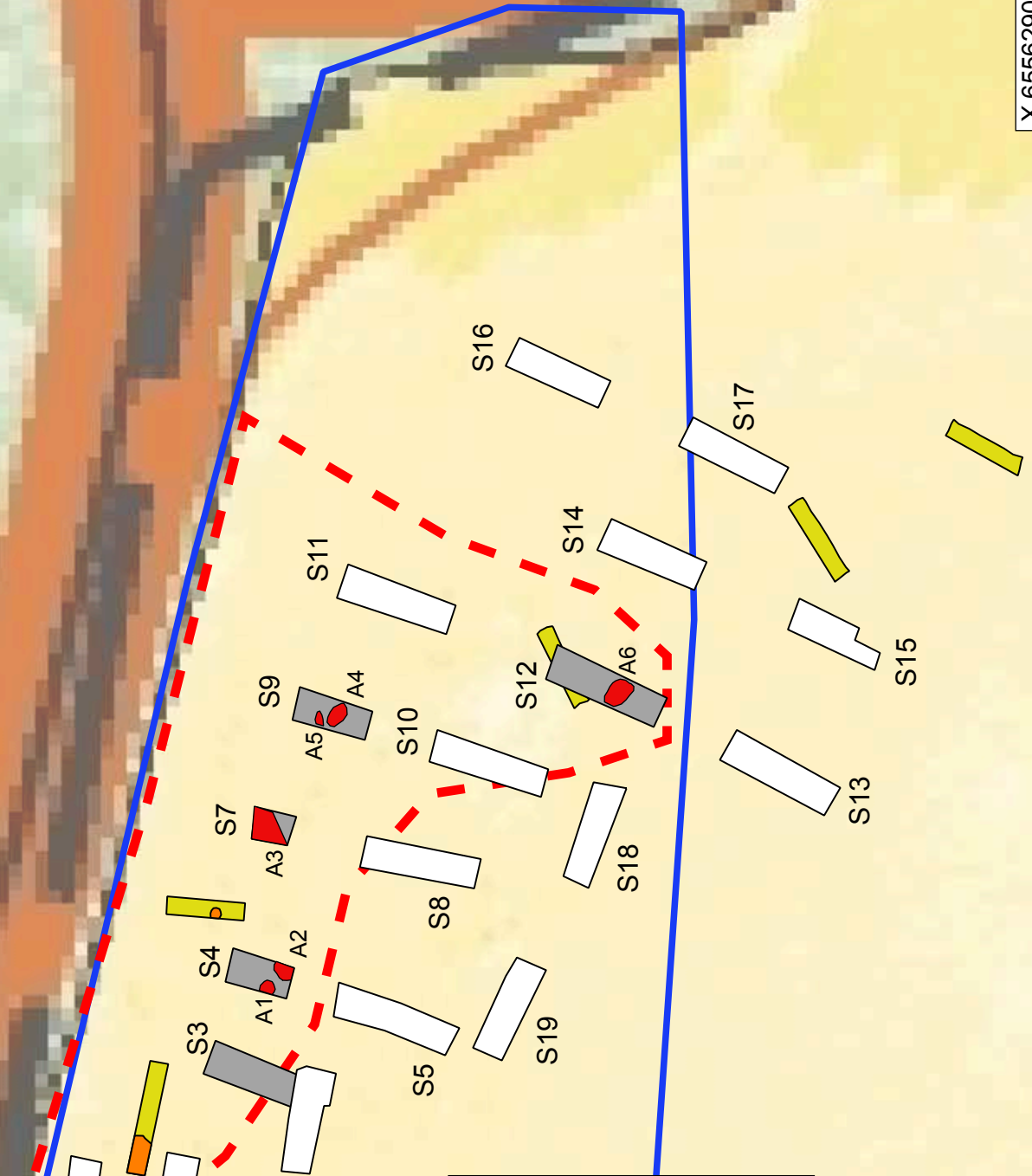
Länsstyrelsens beslut, dnr	<i>43112-18455-2017</i>
Beslutsdatum	<i>2017-10-16</i>
Arkeologistik, projektnr	<i>AL 2017.38</i>
Exploatör	<i>Fastighetsägaren</i>
Landskap	<i>Södermanland</i>
Kommun	<i>Botkyrka</i>
Socken	<i>Grödinge</i>
Fastighet	<i>Kagghamra s:1</i>
Fornlämning	<i>Grödinge 741</i>
Läge	<i>Ekonomiska kartan 10I 1c SÖ (RT90)</i>
Koordinater	<i>E 6594 04, N 6556338 (Sweref 99 TM)</i>
Typ av undersökning	<i>Arkeologisk förundersökning i angränsande syfte</i>
Omfattning	<i>Schaktad yta: ca 380 m²</i>
Fältarbete	<i>25 - 26 oktober 2017</i>
Personal	<i>Kjell Andersson (projektledare), Göran Wertwein</i>
Underkonsulter	<i>J-E Johanssons Åkeri Rö</i>
Arkivmaterial	<i>Utöver denna rapport föreligger inget arkivmaterial. Mätfiler och digitala fotografier förvaras tillsvidare hos Arkeologistik AB.</i>
Fynd	<i>Inga fynd tillvaratogs</i>

Bilaga

Bilaga 1. Schaktplan, skala 1:500 och schakttabell

X 6556378
Y 659450

X 6556290
Y 659450

X 6556378
Y 659350

- Schakt med indikation, FU 2017
- Schakt utan indikation, FU 2017
- Schakt, UTR 2014
- Ani/lager funna vid FU 2017
- Ani/lager funna vid UTR 2014
- Ny fornlämningsbegränsning
- Fornlämningsbegränsning enl FMIS

Schakt	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning
S1	9 x 2,3-3,3	0,25-0,3	Fyllning av brun myllig sand, ca 0,25 m, med rikligt med småsten, varav många skärviga och skörbrända. Botten av gulbeige sand. Inga fynd.
S2	10 x 2,3	0,3-0,35	Fyllning av brun myllig sand, ca 0,3 m, med enstaka stenar, varav några skörbrända. Botten av gulbeige sand i Ö och av beige-brunröd melerad silt i V. Inga fynd.
S3	10 x 2,3-2,5	0,25-0,4	Fyllning av brun myllig sand, ca 0,3 m, med enstaka stenar, varav några skärviga. Mot botten fanns kolstänk och bränd lera. Botten av gulbeige sand. Inga fynd.
S4	6 x 2,3	0,3	Som S3. I schaktets S del framkom två anläggningar (A1 och A2).
S5	10 x 2,3	0,3	Fyllning av mörkbrun sand, ca 0,3 m, med enstaka småstenar. Botten av gul sand med ställvis uppstickande berg/block. Inga fynd.
S6	10 x 2-3	0,3	Som S3, dock utan skärvsten. Inga fynd.
S7	2,5 x 2,5	0,3	Fyllning av brun myllig sand, ca 0,25 m, med enstaka stenar varav några skärviga. I botten framkom ett kulturlager (A3) som täckte större delen av schaktytan.
S8	9 x 2,3	0,25-0,3	Fyllning av brun myllig sand, ca 0,2 - 0,25 m, med ett fåtal små stenar. Botten av gul sand. Inga fynd.
S9	6 x 2,3-2,5	0,3	Fyllning av bryn myllig sand. Botten av gulbeige sand och i S delen morän. I schaktet framkom en hårdgrop (A4) och en kultur-lagerfläck (A5). Inga fynd.
S10	9 x 2,3	0,05-0,3	Fyllning av brun myllig sand, ca 0,25 m, med enstaka småsten. Botten av beige sand. I schaktet framkom en berghäll/markfast block kring vilket odlingssten hopats. Inga fynd.
S11	9 x 2,3	0,3-0,35	Fyllning av brun myllig sand, ca 0,3 m, med enstaka stenar. Botten av gulbeige sand. Inga fynd.
S12	10 x 2,3	0,3	Fyllning som S11. Botten av gulbeige sand. I schaktet framkom en anläggning i form av en nedgrävning (A6). Inga fynd.
S13	10 x 2,3	0,3	Fyllning av brun myllig sand, ca 0,3 m, vilken var i princip stenfri. Botten av beige sand. Inga fynd.
S14	8,5 x 2,3	0,3	Som S13.
S15	6-8 x 1,4-2,3	0,3	Som S13.
S16	10 x 2,3	0,3	Fyllning av brun myllig sand, ca 0,25 m, med enstaka stenar. Botten av beige sandig mo med järnutfällningar. Inga fynd.
S17	9 x 2,3	0,3	Som S16.
S18	8,5 x 2	0,3-0,35	Fyllning av brun myllig sand, ca 0,3 m, med enstaka stenar. Botten av gulbeige sand. Inga fynd.
S19	10 x 2,3	0,3	Som S18.

Bilaga 2. Anläggningsbeskrivning

Anl-nr	Schakt	Typ	Beskrivning
A1	S4	Nedgrävning	Nedgrävning, ca 1,15 x 1,0 m (N-S), med mörkbrun, svagt sotig, fyllning med rikligt med 0,05 - 0,35 m stora stenar i ytan.
A2	S4	Härdgrop	Härdgrop, ca 1,4 x 1,15 m (N-S), mörkfärgning med sot och kolstänk samt skärvsten, ca 0,05 - 0,2 m stora.
A3	S7	Kulturlager	Kulturlager, framschaktad yta ca 2,5 x 2,5 m. Lagret består av gråbrun "fet" sand med rikligt med kolstänk och små fragment av skörbränd sten.
A4	S9	Härdgrop	Härdgrop, ca 1,8 x 1,3 m (NV-SO), med sotig yta med skärvsten. Tydlig nedgrävningskant i S delen.
A5	S9	Kulturlager	Kulturlagerfläck, ca 1 x 0,8 m (V-Ö), av gråbrun "fet" sand med kolstänk och bränd lera.
A6	S12	Nedgrävning	Nedgrävning, ca 2,2 x 1,8 m (V-Ö) med gråbrun till sotig yta med kolstänk, bränd lera och enstaka stenar/grus. Vid framrensning framkom ett litet fragment förhistorisk keramik (ej tillvarataget).